

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ, «Ο ΚΡΗΤΙΚΟΣ»
ΤΑ ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗ ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ
(σ. 287 σχολικού βιβλίου)

1= ναυάγιο, 2 = Κρήτη, 3 = πρόσφυγας, 4 = Δευτέρα Παρουσία

Απόσπασμα 1[18]

Ανήκει όλο στο επίπεδο (1), ναυάγιο

Απόσπασμα 2[19]

στ. 1-4: (3), πρόσφυγας [**ΠΡΟΣΟΧΗ!**]¹

στ. 5-18: (4), Δευτέρα Παρουσία

Απόσπασμα 3[20]

Όλο στο επίπεδο (1), ναυάγιο

¹ Όλη η στροφή αφορά το παρόν του ήρωα: απευθύνεται σε ένα υποθετικό ακροατήριο και για να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη του σε ό,τι πρόκειται να ακολουθήσει ορκίζεται τρεις φορές. Οι όρκοι επομένως γίνονται στο παρόν, αλλά το περιεχόμενό τους αφορά προγενέστερες φάσεις της ζωής του. Οι δυο πρώτοι το παρελθόν στην Κρήτη και ο τρίτος το ναυάγιο κατά το οποίο πέθανε η κόρη. Επειδή όμως αυτό το τελευταίο γεγονός είναι εκείνο με το οποίο κλείνει το ποίημα, μπορούμε να θεωρήσουμε τον τρίτο όρκο πρόδρομη αφήγηση (μνήμη). Το πιο περίπλοκο (και ενδεχομένως πιο προβληματικό), από πλευράς χρόνου, σημείο του ποιήματος είναι η δεύτερη στροφική ενότητα η οποία δεν έχει να κάνει με το κύριο επεισόδιο του ποιήματος παρά μόνο όσο μας επιτρέπει ο υπαινιγμός του τρίτου όρκου. Με άλλα λόγια, όσα λένε οι τρεις όρκοι έχουν συντελεστεί σε επίπεδο χρόνου της ιστορίας, τα έχει ζήσει ήδη ο ήρωας. Ο θάνατος της κόρης, σε επίπεδο χρόνου της αφήγησης, πρόκειται να συμβεί παρακάτω. Έτσι δικαιολογείται η πρόδρομη αφήγηση, δηλαδή ο ήρωας το λέει στο τέλος, συμβαίνει στο τέλος του ποιήματος ενώ στην πραγματική ζωή του, όχι. Το ποίημα αρχίζει με το «εκοίτα», ο ήρωας αφηγείται πως βρισκόταν ακόμα μέσα στο φουρτουνιασμένο πέλαγος και η αρραβωνιαστικιά δίπλα του ζωντανή. Τους τρεις όρκους ακολουθεί η παρένδυκτη ενότητα που είναι γνωστή ως παρέκβαση της Σάλπιγγας. Ο ήρωας μεταφέρεται στο απώτατο μέλλον, οραματίζεται την Δευτέρα Παρουσία ενώ ακόμα είναι ζωντανός (φαντάζεται βέβαια ότι έχει πεθάνει, γι' αυτό τινάζει το σάβανο και ανασταίνεται και ο ίδιος).

Απόσπασμα 4[21]

στ. 1-30: (1), ναυάγιο — οι στ. 13-16 αναδρομή στο (2), Κρήτη

στ. 31-36: (2), Κρήτη

στ. 37-38 (1), ναυάγιο

Απόσπασμα 5[22]

στ. 1-4: (1), ναυάγιο

στ. 5: (3), πρόσφυγας

στ. 6-7: (2), Κρήτη

στ. 7-14: (3), πρόσφυγας [ΠΡΟΣΟΧΗ!]²

στ.15-16: (1), ναυάγιο

στ.16-20: (2), Κρήτη

στ. 21-τέλος: (1), ναυάγιο [ΠΡΟΣΟΧΗ!]³

Προσθήκες και επεξεργασία του διαγράμματος της Βαρβάρας Ρούσου
(Πειραματικό Λύκειο Ηρακλείου: <http://eclass.sch.gr>)

² Στους στ. 11-12: το όνειρο που βλέπει τον μεταφέρει στο επίπεδο (1), ναυάγιο [δεν παύει, πάντως, να είναι κάτι που ονειρεύεται κατά το χρονικό επίπεδο (3), πρόσφυγας]. Άλλο παιχνίδι του χρόνου εδώ είναι ότι μας ξαναλέει σε επίπεδο αφήγησης κάτι που συνέβη μια φορά σε επίπεδο χρόνου της ιστορίας (στην πραγματικότητα δηλαδή): έχουμε «επαναληπτική αφήγηση». Παράλληλα όμως επειδή ο εφιάλτης επαναλαμβάνεται ενώ μας το λέει μόνο μια φορά, έχουμε «θαμιστική αφήγηση».

³ Στους στ. 25-42: οι φράσεις με τις οποίες αναφέρεται στον «γλυκύτατο ηρό», μπορούν να θεωρηθούν πως ανήκουν στο επίπεδο (2), Κρήτη (αφού οι μνήμες του κατά την ώρα του ναυαγίου μόνο από την ζωή του πριν από αυτό μπορεί να προέρχονται) — ειδικότερα οι στ. 35-42 λόγω της προσωπικής εμπειρίας του αφηγητή (χρησιμοποιεί πρώτο πρόσωπο, ενώ τρίτο στις δυο πρώτες περιπτώσεις).